

ปรากฏการณ์ “ขุนอิน” : การสร้างความหมายและการบริโภคภาพลักษณ์ในวัฒนธรรมสมัยนิยม

“KHUN IN” PHENOMENON : THE MEANING CONSTRUCTION AND CONSUMPTION IN POPULAR CULTURE

นิติฤทธิ์ กันเขตต์ 5137495 LCCU/M

ศศ.ม.(วัฒนธรรมและการพัฒนา)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ณรงค์ อาจสมิต, Ph.D., ศิริจิต สุมนันตี, Ph.D., ขวัญจิต ศศิวงศ์สารโรจน์, ป.ร.ด.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ปรากฏการณ์ “ขุนอิน” : การสร้างความหมายและการบริโภคภาพลักษณ์ในวัฒนธรรมสมัยนิยมฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ประการแรกเพื่อศึกษาภาพลักษณ์และความหมายของตัวละครขุนอินที่ถูกสร้างขึ้นในภาพยนตร์เรื่องใหม่โรง ซึ่งมีนายณรงค์ฤทธิ์ โอสถำ รับบทเป็นผู้แสดง โดยใช้แนวคิดการเล่าเรื่อง (narration) และแนวคิดเกี่ยวกับตัวละคร (film character) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความหมายของภาพลักษณ์ที่ทำให้ผู้คนจดจำขุนอินได้ ประการที่สองคือการศึกษากระบวนการที่นายณรงค์ฤทธิ์ โอสถำ ใช้ ภาพลักษณ์ “ขุนอิน” ในบริบทต่างๆ ที่ได้ถูกสร้างความหมายจากตัวละครขุนอินในพื้นที่ปฏิสัมพันธ์หน้าฉาก (front stage performance) โดยใช้แนวคิดเรื่องตัวตนแห่งการปฏิสัมพันธ์ (self of interaction) แนวคิดทุนทางวัฒนธรรม (cultural capital) และแนวคิดวัฒนธรรมสมัยนิยม (popular culture) มาเป็นกรอบในการอธิบายปรากฏการณ์การเกิดขึ้นของภาพลักษณ์ “ขุนอิน” ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ให้ความสำคัญกับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึก ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก อันได้แก่ นายณรงค์ฤทธิ์ โอสถำ และนายอิทธิสุนทร วิชัยลักษณ์ ผู้เขียนบทและกำกับภาพยนตร์เรื่องใหม่โรง

ผลการวิจัยพบว่าภาพยนตร์เรื่องใหม่โรงได้สร้างภาพลักษณ์ของตัวละครขุนอินที่ก่อให้เกิดการจดจำของผู้ชมใน 2 มิติ กล่าวคือ มิติของตัวละครผู้กระทำ (active character) โดยปรากฏความหมายผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ความเป็นสิริมงคล น้ำเสียงการใช้เวทอาเสียงระนาดเอกที่ดุดัน ภาพและเสียงที่ทอดตามหลอกหลอนพระเอกอยู่ตลอดเวลา สื่อถึงการเป็นผู้มีพลังอำนาจอันน่ากลัว มีพลังทำลายมหาศาล เวทมนต์คาถา และเป็นอุปสรรคที่พระเอกของเรื่องจะต้องเอาชนะให้ได้ ขณะเดียวกันตัวละครยังถูกนำเสนอภาพลักษณ์ในมิติของผู้ถูกระกระทำ (passive character) ในช่วงท้ายของเรื่อง คือได้รับความพ่ายแพ้จากการประชันระนาดเอกและกลายมาเป็นผู้รู้จักการให้อภัยและยอมรับในฝีมือของผู้อื่น ทั้งยังเป็นบุคคลสำคัญที่พระเอกจะต้องเคารพบูชาเสมือนครูคนหนึ่งในชีวิต สิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้ชมสามารถจดจำขุนอินได้อย่างแม่นยำ แม้ว่าตัวละครจะปรากฏอยู่ในภาพยนตร์เพียงไม่กี่ฉากก็ตาม

นายณรงค์ฤทธิ์ โอสถำ สามารถปรับใช้โอกาสจากการเป็นผู้รับบทขุนอินในภาพยนตร์เรื่องใหม่โรง มาสร้างเป็นภาพลักษณ์ “ขุนอิน” ให้กับตัวเอง ด้วยการใช้ทุนทางวัฒนธรรมทางด้านดนตรีไทยที่ตนมี จากการเกิดมาเป็นทายาทของนักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียง มีภาพของการเป็นอาจารย์ผู้สอนดนตรีไทย มีผลงานทั้งในรูปแบบของดนตรีไทยดั้งเดิมและดนตรีไทยร่วมสมัย ประกอบกับบุคลิกรูปร่างหน้าตาที่เป็นเอกลักษณ์และด้วยการคงลักษณะบางประการของตัวละครขุนอินไว้ คือการเป็นคนศีรษะล้านไว้หนวดเครา สวมใส่เสื้อผ้าโทนมืดๆ นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มเติมลักษณะเฉพาะอันโดดเด่นด้วยการใส่แว่นดำ สวมใส่ชุดดำ และสามารถที่จะแสดงการตีระนาดเอกในที่ต่างๆ ได้จริง โดยที่ภาพลักษณ์ “ขุนอิน” มีความเคลื่อนไหว สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามแต่เงื่อนไขของสถานการณ์ ด้วยการปรับรูปแบบการแสดงภาพลักษณ์ให้เป็นไปตามกระแสนิยม อันเป็นรูปแบบในสังคมวัฒนธรรมสมัยนิยม (popular culture) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของพฤติกรรมบริโภคอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ “ขุนอิน” กลายมาเป็นสัญลักษณ์ของ “ดนตรีไทยแห่งยุคสมัย” ที่สามารถช่วงชิงพื้นที่ของการบริโภคดนตรีไทยจากค่ายอื่นๆ ในท้องตลาด แต่สำหรับในพื้นที่หลังฉาก (back stage performance) อันเป็นพื้นที่ส่วนตัว เขากลับไม่จำเป็นต้องแสดงภาพลักษณ์ “ขุนอิน” ออกมา ภาพลักษณ์ “ขุนอิน” จึงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาในพื้นที่หน้าฉาก (front stage performance) คือการมีความหมายในพื้นที่ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมต่างบริโภคสื่อรูปแบบต่างๆ และร่วมมือกันในการ “สมมติ” ความหมายให้กับสิ่งนั้นๆ ปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงช่วยสะท้อนภาวะความกลวงเปล่าแห่งการปฏิสัมพันธ์ในสังคมวัฒนธรรมสมัยนิยมที่เป็นอยู่ได้อีกประการหนึ่ง

คำสำคัญ : ขุนอิน/ ใหม่โรง/ ภาพลักษณ์/ การสร้างความหมาย/ วัฒนธรรมสมัยนิยม

“KHUN IN” PHENOMENON : THE MEANING CONSTRUCTION AND CONSUMPTION IN POPULAR CULTURE

NITIRITH KANKHET 5137495 LCCU/M

M.A. (CULTURE AND DEVELOPMENT)

THESIS ADVISORY COMMITTEE : NARONG ARDSMITI, Ph.D., SIRIJIT SUNANTA, Ph.D., KHWANCHIT SASIWONGSAROJ, Ph.D.

ABSTRACT

The research of “*Khun In*” *Phenomenon: the Meaning Construction and Consumption in Popular Culture* aimed to study 2 objectives. The first objective was to study the image and meaning of the character Khun In in the movie “The Overture” (*Hom Rong*, in Thai) portrayed by Narongrith Tosa-nga. The approaches of studying narration and film character were used to analyze the image of Khun In which made an impression on the audiences. The second objective was to study Narongrith’s method of using the image “Khun In” in various contexts in front stage performances. The approaches used in the second objective were to study self-interaction, cultural capital, and popular culture to explain the phenomenon of the construction of the “Khun In” image. This research was qualitative research emphasizing participant observation and in-depth interview in the data collection process from the main informants, who were Narongrith Tosa-nga, and Ittisoonorn Vichailak, the screenwriter and director of the movie.

The results reveal that “The Overture” constructs the image of Khun In which impresses the audiences in 2 dimensions. The first one is the dimension of active character created through many symbols, such as darkness, tone of voice, eyes, expressions, the aggressive sound of *ranad-ek* (xylophone), and the features and voice of Khun In that always haunts the protagonist. These represent the character who has terrifying power with great strength and black magic, and who is the obstacle that the protagonist has to overcome. At the same time, the character Khun In is also represented as a passive character in the latter part of the movie, who lost in a *ranad-ek* competition and learns to forgive others, respect others’ skills, and becomes important and respected to the protagonist. These factors are important parts which made the audiences remember Khun In, even though he appeared only in a few scenes.

Narongrith Tosa-nga can take advantage from being Khun In in “The Overture” to construct the image “Khun In” for himself. He has cultural capital in Thai music, being the successor of a famous Thai musician, being a Thai music teacher, having produced both traditional and modern Thai music. His unique features are mixed with some features from the character Khun In: bald, having mustache and beard, and wearing dark clothing. Other than that, some outstanding features and characteristics are added, which are sunglasses, black outfit, and the ability to play *ranad-ek* in any place and time. The image of “Khun In” is flexible and can be changed according to the conditions and context. In popular culture, in which consumption behavior is constantly changing, by changing the image according to the tide of popularity, “Khun In” is a the symbol of “contemporary Thai music” which gained a larger market share than other Thai music producers. But in the backstage performances which are done in a private area, Narongrith doesn’t have to portray the image of “Khun In”. So, “Khun In” is constructed in the front stage performance; the image has meaning in the area where most people in society consume various kinds of media, and together they “make up” its meaning. This phenomenon can help reflect the emptiness of interaction of the popular culture in society today.

KEY WORDS: KHUN IN/ THE OVERTURE/ IMAGE/ MEANING CONSTRUCTION/ POPULAR CULTURE

93 pages